

Međunarodna zajednica je činjenično legalizirala srpske zločine u Hrvatskoj i BiH, a time je istodobno i amnestirala brojne izvršitelje zločina. Treba znati da će ova i ovakva knjiga biti mnogima nepoželjna, ona će biti činjenično optužnica, ne samo osumnjičenih Srba, nego i međunarodnih moćnika za udio u srpskim zločinima jer zločine nisu spriječili, niti su zločince kaznili. Međunarodni sud u Haagu izgubio je kredibilitet i ne zavrjeduje da se o njemu ovdje opširnije govori.

Knjiga *Srpski zločini nad Hrvatima i Muslimanima u Bosanskoj Posavini i Sjeverozapadnoj Bosni 1991.-1995.*, svojom metodologijom, izvornošću, tematikom i fotodokumentacijom predstavlja cjelovit pregled političkih događaja i počinjenih srpskih zločina na području Bosanske Posavine i Sjeverozapadne Bosne. Povijesni osvrti dokazuju da je sjeverna Bosna hrvatski etnički i povijesni prostor na kojemu su nakon turske okupacije nastale etničke promjene naseljavanjem pravoslavni etničkih skupina te islamizacijom autohtonoga stanovništva. Suvremena demografska statistika dokazuje da su u Posavini Hrvati bili većinsko stanovništvo i prije srpske agresije 1992. godine. U knjizi je pouzdano dokazana planirana agresija i zločin nad Hrvatima i Muslimanima. Razaranja sakralnih objekata: erkava, samostana, župnih kuća, grobalja, džamija, i uopće kulturne baštine, pouzdani su dokaz srpskih zločina kulturocida i memoricida. Nepotpuni popisi civilnih žrtava te izbor iz svjedočenja preživjelih zatočenika srpskih logora pouzdano dokazuju srpski zločin genocida imenima i prezimenima osumnjičenih izvršitelja ratnih zločina. Goleme srpske zločine ne može se ukoričiti u tomve knjiga niti staviti na kilometrima duge videozapise. Stoga je ova knjiga, iako formatom i brojem stranica velika i debela, nužno nepotpuna i manjkava, tek bljedi i krnji prikaz strašne i nezamislive stvarnosti, ali je i kao takva knjiga dokument o počinjenim neopisivim strahotama i srpskim zločinima nad Hrvatima i Muslimanima u Bosanskoj Posavini i Sjeverozapadnoj Bosni.

I da tragedija bude veća, međunarodna zajednica je u Daytonu nagradila Srbe za počinjene zločine stvaranjem daytonske, tj. američke, srpske države na polovici bosanskohercegovačkog prostora, a drugu polovicu ostavila je žrtvama, Hrvatima i Muslimanima. Žrtva je kažnjena, a zločin je nagrađen. Stoga je ova knjiga i pouzdani dokaz moralne i političke izgubljenosti nekih vodećih političara međunarodne zajednice na kraju drugog tisućljeća kršćanske civilizacije, dokaz da se suvremenost vratila u pogansko doba rimskih arena, kada se uživalo u proljevanju krvi i smrti kršćanskih mučenika te pljeskalo krvoločnim životinjama zbog komadanja i proždiranja živih bespomoćnih ljudi bačenih pred izgladnjele divlje zvijeri.

Marko Babić

Mladen MEDAR, *Sedam stoljeća sajmovanja na području Bjelovarsko-bilogorske županije. Presjek kroz povijest sajмова i izložbi stoke*, Bjelovar 1999., izd. Bjelovarskog sajma d.o.o. i Gradskog muzeja Bjelovar, str. 1.-87.

Prigodom Međunarodnog stočarskog i gospodarskog sajma u Bjelovaru već se sedmu godinu izdaje katalog. U 1998. u katalogu je objavljen kratak pregled sajmovi, a ove je godine uz katalog objavljena posebna monografija koja istovremeno obilježava i 50-obljetnicu postojanja Gradskog muzeja u Bjelovaru.

Monografija je sastavljena iz četiri osnovna poglavlja.

U poglavlju pod nazivom "Srednjovjekovni korijeni" obrađuju se sajmovi od 13. do 15. stoljeća. Već u 13. stoljeću Čazmanski kaptol je dobio od biskupa Stjepana II. polovicu sajmovine u Novoj Čazmi. Poznati su sajmovi u nekim mjestima i prije postanka Bjelovara, a osobito je u 16. stoljeću bilo poznato trgovište Gudovac te naselje Rovišće gdje je raskrižje cesta.

Zbog turskih napada i osvajanja nemamo nikakvih podataka o sajmovima sve do 18. stoljeća. Nakon odluke carice Marije Terezije da se središte đurđevačke i križevačke pukovnije smjesti u Bjelovar, grad 1764. dobiva sajmište te je u vezi s tim godinu dana kasnije otvorena i prva državna gostionica, a do kraja 18. stoljeća su podignute tri. Grad je 26. veljače 1772. dobio i sajamske privilegije, i Medar je ovu povelju objavio u cjelini u originalu i prijevodu. Bjelovar je imao pravo na dva godišnja sajma, jedan veliki mjesečni i četiri tjedna sajma. Sajamsku povelju dobiva i Grubišno polje krajem 18. stoljeća te Daruvar 1857. godine.

Devetnaesto stoljeće donosi promjene tek u vrijeme banova Josipa Šokčevića i Ivana Mažuranića. Odredbom glavnog vojnog zapovjedništva od 18. V. 1862. potvrđene su odluke carice Marije Terezije o broju sajмова, izdan je i detaljni sajamski rad, a nakon što je područje sjedinjeno s civilnom Hrvatskom broj sajмова je 26. veljače 1873. uvećan. Isti proces zahvatio je i čitavu županiju s obzirom na naglo mijenjanje društvene strukture županije pa se nakon duljeg natezanja pristupilo uređivanju kalendara sajмова pod kontrolom Mažuranićeve zemaljske vlade u Zagrebu. Naime, Bjelovarsko-križevačka županija od 1886. postaje velik izvoznik stoke pa je u stopu prati i uređivanje veterinarske službe i propisa zbog učestale pojave kuge. Na stočarstvo svakako utječe i Gospodarsko i šumarsko učilište u Križevcima od 1860. godine. Počinju se osnivati i marvogojske udruge, prva je osnovana 1908. u Sv. Ivanu Žabnu, 1910. u Đurđevcu i Hercegovcu, 1912. i u Virju.

Od 1897. se održavaju i stočarske izložbe s nagrađivanjem stoke, a to je silno utjecalo na razvoj stočarstva i konjogojstva u ovom kraju, osobito kada je na prijelazu stoljeća u Bjelovar premješten dio zemaljske pastuharne iz Galdova te je od tada bilo moguće organizirati i natjecanje konja, a izvoz je praćen i statistički. Izrađen je i novi Sajamski red za slob. i kralj. grad Bjelovar 14. srpnja 1898. s točno utvrđenim pristojbama koje su značile dosta velik prihod za grad, osobito kada je izgrađeno novo sajmište izvan grada.

Četvrto poglavlje sadrži podatke o sajmovima u 20. stoljeću. Novi uzlet sajмова započinje u Bjelovaru tek 1908. kada je izgrađen moderan sajam na novoj lokaciji na Logoru, ponešto izvan grada, ali sa znatno laganijim dogonom stoke, što se odmah odrazilo i na prodaji te je osobito dobar promet obavljen u prvoj godini vladavine bana Pavla Raucha, koji i sam njeguje plemenite pasmine konja i stoke, a počeli su se izdavati i udžbenici za gospodarstvo. Nažalost centralizirani sustav gospodarstva poslije Prvog svjetskog rata ostavio je određenih praznina i na prikazu ovog razdoblja u ovom radu, a vjerojatno je tako bilo i u stvarnom životu. No, poljoprivredna izložba za grad i kotar Bjelovar nije se održavala samo 1933. već i u vrijeme djelovanja Zagrebačke oblasne skupštine čiji oblasni odbor vodi Stjepan Radić, premda je zanimljivo da su na izložbi 1933. izloženi i poljoprivredni alati i strojevi. Naredbenikom za ubiranje sajmovine i mjestovine oslobođeni su plaćanja svih doprinosa članovi kraljevske kuće Karadorđević, vojska, diplomatija, žandari i dr. Vrlo slabo je obrađeno i razdoblje poslije Drugog svjetskog rata zbog nedostatka izvora, ali je autor ipak uspio ustvrditi da je prva oblasna poljoprivredna izložba održana 1949., druga 1955., treća 1967., nakon čega su izložbe dogovorno organizirane u pojedinim mjestima regije. G. 1973. održana je u Žabnu stočarska izložba posvećena 65. obljetnici marvogojske udruge. Od 1993. bjelovarski stočarski i gospodarski sajmovi imaju velik utjecaj na stočarstvo cijeloga kraja, a od 1997. poprimaju međunarodni karakter s jakim institucionalnom osnovom.

Vrijednost ove knjige je da je to prva knjiga o sajmovima u Hrvatskoj. Smatram da je time učinjen značajan pomak u novo područje gospodarske povijesti koje treba njegovati i istraživati. Sajmovi se mogu prikazati kroz prezentaciju oglasa i reklama, kako je to vrlo vješto učinio Mladen Medar, opremivši knjigu vrlo bogatim slikovnim prilozima.